

30. OTURUM
Strazburg, 22-24 Mart 2016

CG30(2016)07-prov
10 Mart 2016

Ukrayna'da yapılan yerel seçimlerin gözlemlenmesi (25 Ekim 2015)

İzleme Komitesi
Raportör:¹ Jos WIENEN, Hollanda (L, EPP-CCE)

Tavsiye Kararı taslağı (oya sunulmak üzere)..... 3

Özet

Kongre, Ukrayna makamlarının 25 Ekim 2015 tarihinde yapılan yerel seçimlerin gözlemlenmesi için yaptıkları davet üzerine, Kongre'den 28, Parlamenterler Meclisi'nden 11 ve Avrupa Bölgeler Komitesi'nden dört üye olmak üzere, genişletilmiş bir heyeti Ukrayna'ya göndermiştir. 1-3 Ekim 2015 tarihleri arasında Kiev'e bir seçim öncesi ziyaret düzenlenmiştir. Seçim günü, 25 Avrupa ülkesinden toplam 56 gözlemciyi biraraya getiren 24 Kongre heyeti, değişik yerel yönetim birimleri düzeyinde görev yapan başkan, belediye başkanı ve belediye meclislerini seçmeye yönelik seçim sürecini 240 sandıkta izlemiştir. Kongre heyetlerindeki üyelerin tamamı, diğer uluslararası kuruluşlarla ve özellikle Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT)/Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Bürosu (DKİHB) ile Avrupa Parlamentosu'ndan gözlemcilerle yakın eşgüdüm içinde çalışmıştır.²

Oylama, özellikle de Rusya Federasyonu'nun Kırım yarımadasını yasalara aykırı olarak ilhak etmesinden³ ve yasa dışı silahlı grupların Donetsk ve Luhansk özerk yönetimlerinin bazı bölgelerini geçici olarak denetim altına almalarından kaynaklanan, sosyal, ekonomik ve insani açılardan olduğu kadar güvenlik açısından da sıkıntılı bir ortamda gerçekleşmiştir. Seçimler aynı zamanda, mevcut yerinden yönetim reformu ve bunun ortaya çıkardığı anayasal sorunların yarattığı bir bağlamda gerçekleşmiştir.

1 Yerel Yönetimler Meclisi / R: Bölgeler Meclisi
EPP/CCE: Kongre'deki Avrupa Halk Partisi Grubu
SOC: Sosyalist Grup
ILDG: Bağımsız Liberal ve Demokratik Grup
ECR: Avrupa Muhafazakarları ve Reformcuları Grubu

NR: Kongre'deki siyasi gruplardan birine dahil olmayan üyeler

2 Kongre 15 Kasım'da yapılan ikinci tur seçimleri de, 29 Kasım 2015'te Mariupul, Krasnoarmiisk ve Svatove'de yapılan ertelenmiş seçimleri de gözlemlememiştir.

3 Bakınız 27 Mart 2014'te Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilen, Ukrayna'nın Toprak Bütünlüğüne ilişkin 68/262 sayılı Karar Tasarısı.

Bir bütün olarak hem oy verme hem de oy sayım süreci, genelde ülkenin ve seçim kampanyasının büyük bölümünde adayların birbiriyle yarıştığı, iyi düzenlenmiş ve saydam bir süreç halinde geçmiş ve demokratik sürece saygılı bir biçimde gerçekleşmiştir.

Ancak, özellikle aşağıdaki etmenler nedeniyle reformların sürdürülmesine ihtiyaç vardır:

- Seçim usul kuralları başta olmak üzere, yerel seçime değgin yasal çerçevesinin karmaşıklığı;
- Seçim yönetim aygıtının bazı bölümlerinde siyasi maksatla keyfi kararlar verilmesi;
- Siyasi partilere devlet fonları sağlanmasında kuralların açık olmaması;
- Seçim haberlerini verecek bağımsız bir medyanın bulunmaması ve güçlü ekonomik grupların baskın olması;
- mevcut yerinden yönetim reformu sürecinde, idari bölgelerin büyüklük ve biçimleriyle eşitsizlik yaratacak biçimde oynanması ve yerel yönetimlere yeni yetkiler verilmesi konularındaki belirsizlikler.

Bu nedenle, siyasi kaygılardan arındırılmış ve profesyonel bir seçim yönetiminin oluşturulması amacıyla, yerel seçimlerin yasal çerçevesinin uluslararası standartlara ve iyi uygulamalara uygun olarak çok kapsamlı bir şekilde yeniden düzenlenmesi Kongre'nin önerilerinin odağında yer almaktadır. Kongre, seçimlerde hile yapılmasının etkili bir biçimde önlenmesi konusunda ısrarlıdır. Kongre bunun yanı sıra, Ukrayna makamlarını seçim kampanyaları sırasında bağımsız medyanın rolünü güçlendirmeye ve güçlü ekonomik grupların etkisini sınırlandırmaya teşvik eder. Sonuç olarak, kamunun seçimlere güveni arttırılmalı ve esasen demokratik oylamanın özünü oluşturan bir unsur olan seçmen iradesiyle seçim sonuçları arasında güçlü bir bağlantı kurulabilmesi maksadıyla, seçim sürecinin sağlıklılığı konusu ele alınmalıdır.

TAVSİYE KARARI TASLAĞI⁴

1. Ukrayna Dışişleri Bakanının 25 Ekim 2015'te düzenlenen yerel seçimleri gözlemleme davetinden sonra Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi aşağıdaki noktalara atıfta bulunmaktadır:

a. Bakanlar Komitesinin Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'ne dair (2000)1 sayılı Tüzüğe ilişkin Kararı, madde 2, fıkra 4;

b. Ukrayna tarafından 11 Eylül 1997'de kabul edilen Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda (ETS No.122) yer alan ilkeler;

c. Kongre'nin Kural ve Usullerine ilişkin 395(2015) sayılı Kararı.⁵

2. Gerçekten demokratik yerel ve bölgesel seçimlerin, yerel yönetim birimleri seviyesinde demokratik yönetimin sağlanması ve idame ettirilmesine katkıda bulunduğunu ve yerel düzeyde siyasi katılımın gözlemlenmesinin, yerel ve bölgesel düzeyde demokrasinin koruyucusu olan Kongre'nin rolünün temel unsurlarından biri olduğunu bir kez daha yineler.

3. Kongre, Ukrayna makamlarının demokrasinin pekiştirilmesi sürecini ilerletmeye yönelik çabalarını sürdürmelerini ve 2015 yerel seçimlerinin genelde sakin, saydam geçmiş ve iyi düzenlenmiş olmasını memnurlukla karşılar.

4. Kongre, seçim bölgeleri düzeyinde çalışan seçim personelinin, mevzuatla ilgili karmaşıklığına ve usule ilişkin tutarsızlıklara rağmen seçim günü seçmenlerin haklarını teminat altına almış olduğunu teslim eder.

5. Kongre, seçmen kayıtlarının genelde kapsayıcı olduğunu ve seçmenlerin genelde iradelerini serbestçe ve sindirme girişimlerine maruz kalmadan ifade etmiş olmalarını memnuniyetle kaydeder.

6. Kongre, pek çok partinin ve adayın katıldığı ve tarafların birbiriyle rekabet ettiği bir seçim ortamının mevcudiyetini teyit etmiş ancak, adayların kayıt usullerinde tutarsızlıklar olduğunu ve yasaların, yerel yönetim biriminin büyüklüğüne bakılmaksızın, varolan tüm yerel yönetim düzeylerinde bağımsız adayların seçimlere katılmasına olanak vermediğini üzüntüyle karşılar.

7. Ancak Kongre, oyların yaygın bir şekilde satın alındığı ve özellikle de adaylar arasında çok çekişmeli bir yarışın yaşandığı yerlerde seçim yöneticilerine rüşvet verilmeye çalışıldığı iddialarından ve bazı bölgelerde adaylara ve seçim kampanyası çalışanlarına saldırılarda bulunulmasından kaygı duymaktadır.

4 İzleme Komitesi tarafından 12 Şubat 2016'da Paris'te onaylanan ön tavsiye kararı.

Komite üyeleri:

P. Receveur (Başkan), T. Akyurek (yede: F. Genk Unay), M. Angelopoulos, L. Ansala, Z. Antic, S. Batson (yede: L. Gillham), V. Belikov, J-M. Belliard (yede: J-C. Frécon), M. Bepalova, P. Billi, A. Bogdanovic, E. Bohlin (yede: H. Hammar), Z. Broz, A. Buchmann, X. Cadoret, S. Chernov, L. Ciriani, M. Cools, J. Costa, J. Dillon, R. Dodd, G. Doganoglu, J. Folling, M. Gauci, S. Guckian (yede: D. Geoghegan), M. Guegan, I. Hanzek, S. Harutyunyan (yede: L. Avetyan), E. Harvey, B. Hirs (yede: M. Hollinger), J. Hlinka, A. Ibrahimov, G. Illes, D. Jikia, H. B. Johansen, M. Juhkami, K. Kaiser (yede: L. Foerster), C. Kalogirou (yede: P. Filippou), L. Kovacs (yede: A. Magyar), L. Kroon (yede: H. Bergmann), C. Lammerskitten, F. Lec, J-P. Liouville, A. Lubawinski, T. Margaryan (yede: E. Yeritsyan), D. Milovanovic, V. Mitrofanovas, M. Monesi, D. Narmania, S. Paunovic, Z. Pava (yede: M. H), H. Pihlajasaari, G. Pinto, A. Pruszkowski, R. Rautava, J. Rocklind, N. Romanova, R. Schafer, L. Sfirloaga, D. Shakespeare, I. Shubin, V. Shumada (yede: V. Oluyko), S. Siukaeva, A-M. Sotiriadou, P. Thornton, A. Torres Pereira, M. M. T. Turel, A. Ugues, K. Van Overmeire, V. Varnavskiy (yede: A. Borisov), L. Verbeek, B. Voehringer, J. Wienen, D. Wrobel, S. Yerolatsites (yede: A-M. Kremmou).

Dikkat: oylamaya katılan üyelerin adları italik harflerle yazılmıştır.

Komite sekreteri: S. Poirel

5 Özellikle seçim gözlemleme heyetlerinin uygulamadaki düzenlemesiyle ve seçim sonrası diyalogun uygulanmasıyla ilgili XVIII ve XIX. Bölümlere bakınız.

8. Kongre yukarıdaki mülâhazaların ışığında seçim yasalarında ve seçim yönetimiyle ilgili uygulamalarda daha fazla iyileştirme yapılabileceği düşüncesiyle yetkili makamları aşağıdakileri gerçekleştirmeye davet eder:

a. karar verme sürecinin kapsayıcı olmasının yanı sıra mevzuatın öngörülür ve tutarlı olmasını sağlamak üzere, yerel seçimlerin genel yasal çerçevesini uluslararası standartlara ve seçimle ilgili alanlarda iyi uygulamalara saygı gösterecek şekilde yeniden düzenlemek;

b. seçmenler ve seçim görevlileri için daha fazla netlik sağlamak; bölge, mahalle, kent ve kent bölgelerine ait meclislerde bazı seçim bölgelerinin daha fazla veya daha az oranda temsil edilmelerini önlemek ve sonuç olarak seçmenin iradesiyle seçim sonuçları arasındaki ilişkiyi güçlendirmek için, ilgili yerel birimin sakinlerinin sayısına göre, farklı yerel yönetim birimlerinde farklı seçim sistemlerinin kullanılmasını bir kez daha göz önüne almak;

c. yukarıdaki b fıkrasına uygun olarak, seçmenlerin kullanacağı oy pusulalarının yaratacağı sonuçlar (belirli bir adaya mı yoksa bir partiye mi oy verildi) açısından daha net ve anlaşılır olmalarını sağlama maksadıyla, oy pusulası tasarımını ve seçmenlerin adaylar ve parti programlarıyla ilgili bilgilere erişimini iyileştirmek;

d. keyfi karar vermeyi ve yozlaşmış uygulamaları önlemek ve seçim yönetiminin tüm kademelerinde siyasetten arınmışlığı ve profesyonelliği sağlamak maksadıyla, seçim kurullarındaki görevlilerin tayin edilmeleri ve işten çıkarılmalarına ilişkin çeşitli olasılıkları gözden geçirmek;

e. adayların siyasi nedenlerle dışarıda bırakılmalarını önlemek ve örgütlenmiş seçmen gruplarınca aday gösterilen bağımsız adayların seçime katılmasını sağlamak için, tüm yerel yönetim birimleri için aday kayıt usulünü yeniden düzenlemek;

f. sonuçların tablo halinde verilmesi konusunu ele almak ve bununla ilgili teknik sorunları halletmek;

g. seçimlerde hile yapılmasına ve ihlallere ve seçim kampanyaları ve partilere finansman sağlanmasına ilişkin mevcut mevzuatın uygulanmasında iyileştirme yapmak;

9. Kongre ayrıca, Ukrayna makamlarını, yandaş kişi veya kuruluşlarca finanse edilen siyasi içeriğin açık bir şekilde belirtilmesi zorunluluğu ve seçim haberlerinin temel sorunlara odaklanmasını teşvik etmek de dahil olmak üzere, yerel seçimlerle ilgili haberlerin bağımsız medyada yer almasını güçlendirecek tedbirler almaya teşvik eder.

10. Kongre Ukrayna makamlarını, ülkelerinde yerinden edilmiş olan kişilerin oy verme hakkı sorununu, bir sonraki yerel seçimlerden yeterince erken bir zamanda ele almaya davet eder. Özellikle de bu şahısların ikamet kıstasları *fiilen* yurt dışında ikamet eden seçmenler ve seçmen listelerine ilişkin Kongre'nin 369(2015) sayılı Tavsiye Kararının ilgili hükümlerine uygun bir biçimde açıklığa kavuşturulmalıdır.⁶

11. Ukrayna'nın doğu bölgelerindeki çatışmalara ve Donetsk ve Luhansk bölgelerinin statüsüne dair anayasal açmazla rağmen, sürmekte olan yerinden yönetim ve yerel yönetim reformlarına devam edilmelidir. Kongre, yerel ve bölgesel demokrasiyi güçlendirme gayretlerinde Ukrayna makamlarına desteğini bir kez daha teyit eder.

6 369(2015) sayılı tavsiye kararı <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2304185&Site=COE> adresinde yer almaktadır.